

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 17 september 2019

Onderwerp: Overeenkomst ter afsluiting van “Verkenningjaar biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen binnen het NNN”

Kenmerk: 1175373/1256430

Bijlagen:

- overeenkomst
- kaart drie pilotgebieden
- motie 126-2017

1. Inleiding

Met deze voordracht brengen wij u op de hoogte over het verloop van het “Verkenningjaar biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen binnen het NNN” en vragen wij uw instemming met de bijgevoegde overeenkomst, die het resultaat is van het verkenningjaar. Daarnaast vragen wij u om motie 126-2017 als afgedaan te beschouwen.

2. Aanleiding en resultaat verkenningjaar

De provincie Noord-Holland werkt aan het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland in 2027. Op percelen waar nu nog agrarische productie plaatsvindt, is een verandering nodig om de gewenste natuur te realiseren. Thans kunnen agrarische ondernemers binnen het NNN een subsidie ontvangen voor het uitvoeren van agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Deze subsidiebeschikkingen lopen af in 2021. Omdat het NNN een duurzame ecologische structuur is, heeft de provincie in haar Natuurbeheerplan opgenomen dat zij deze terreinen een natuurfunctie wil geven en wil laten beheren met subsidie voor natuurbeheer. In het Natuurbeheerplan 2018 is opgenomen dat na 2021 geen subsidie meer wordt verleend voor agrarisch natuurbeheer in het NNN. Omdat dit gevolgen heeft voor alle betrokken partijen hebben uw Staten in november 2017 een motie aangenomen (126-2017) waarin u om een verkenningjaar heeft gevraagd. Doel van dit verkenningjaar was om in overleg te treden met terreinbeherende organisaties en agrarische collectieven over hoe biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen binnen het NNN

behaald kunnen worden en te onderzoeken welke andere werkwijzen en/of financiële of juridische instrumenten er nodig zijn. Wij zijn dit verkenningsjaar gestart, onder leiding van een onafhankelijke procesbegeleider, mr. F.W.R. Evers, zoals de motie verzocht.

De agrarische collectieven, de terreinbeheerders, LTO-Noord en de provincie kijken terug op een verkenningsjaar dat intensief was, maar waarbij steeds in constructief overleg is gezocht naar samenwerking en consensus. Partijen hebben in het verkenningsjaar samen en met experts de knelpunten en kansen onderzocht. In het veld hebben zij kennisgenomen van succesvolle samenwerkings- en beheervormen, zowel binnen de provincie als bij andere provincies. Partijen zijn verheugd te kunnen melden dat het verkenningsjaar tot overeenstemming heeft geleid, die kan worden vastgelegd in een overeenkomst die door alle betrokken partijen wordt ondertekend. Deze overeenkomst wordt door middel van deze voordracht aan uw Staten voorgelegd. Tijdens de looptijd van het verkenningsjaar verscheen ook het nieuwe coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!'. Het in de overeenkomst vastgelegde resultaat is geheel in lijn met het coalitieakkoord; vandaar dat in de overeenkomst naar het coalitieakkoord wordt verwezen.

De essentie van de overeenkomst is dat partijen bevestigen dat:

- de afronding van het NNN en het verbeteren van de weidevogelstand een gezamenlijke ambitie is;
- het huidige agrarisch natuurbeheer, waarbij agrarische doelen in plaats van natuurdoelen voorop staan, niet voldoende is om het NNN als duurzaam beschermde en beheerde ecologische structuur te realiseren;
- de afspraken in deze overeenkomst kunnen worden beschouwd als uitwerkingen van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel (eind 2018) en het plan 'Groen Goud' (voorjaar 2019);
- in drie gebieden (Mijzenpolder, Wormer- en Jisperveld en Eilandspolder-West) pilots zullen worden gestart om het NNN te realiseren met een uitgebreide instrumentenkoffer en in nauw overleg met alle betrokken partijen. Deze pilots staan onder regie van de provincie, maar er zal door alle partijen aan worden meegewerkt;
- bij de uitvoering van deze pilots een uitgebreide instrumentenkoffer van belang is. Hierin zitten veel instrumenten die nu reeds beschikbaar zijn (zoals verwerving, particulier natuurbeheer en kavelruil), maar ook nieuwe instrumenten, zoals:
 - o ontpachting (een provinciale subsidieregeling is in voorbereiding);

- de toepassing van erfpacht tussen terreinbeherende organisatie en agrarisch beheerder. Erfpacht is voor terreinbeheerders complex en grensverleggend, omdat de terreinbeheerders (en achterban) graag volledige zeggenschap houden op hun eigendom. Op enkele plekken in Noord-Holland wordt dit reeds toegepast. Erfpacht is een zakelijk recht. De erfpachter heeft in economische zin een positie die nagenoeg gelijk is aan de positie van de eigenaar. De erfpachter kan ook zelf de natuursubsidie aanvragen;
- duurzaam agrarisch natuurbeheer. Dit is een vorm van 12-jarig agrarisch natuurbeheer, met een aanvullende langjarige overeenkomst om natuureisen te borgen, inclusief afspraken over sturing en regie. Dit nieuwe instrument is toepasbaar in de pilots uitsluitend voor agrariërs (op eigen grond en agrariërs met reguliere pacht) die hun bedrijfsvoering willen en kunnen aanpassen om de NNN te realiseren. Duurzaam agrarisch natuurbeheer kan worden gezien als een 'plus' ten opzichte van het huidige agrarisch natuurbeheer, waardoor de NNN-doelen gerealiseerd worden. Tegelijkertijd bieden we continuïteit en zekerheid voor de agrarisch beheerder, hetgeen van belang is voor zijn bedrijfsvoering;
- de toepassing van de genoemde instrumenten geen recht is, maar steeds moet passen binnen de natuurdoelen in het gebiedsplan en met instemming van de provincie, die immers de overheid is die zich bekommert om het NNN en de financiering ervan;
- de pilots na drie jaar worden geëvalueerd. Evaluatiecriteria zullen worden bepaald samen met de partners in het gebied.

3. Vervolg: drie gebiedspilots

Partijen willen in drie pilotgebieden aan de slag gaan om, in nauw overleg met de lokale eigenaren en beheerders, een plan van aanpak te maken en uit te voeren om NNN te realiseren. De pilotgebieden zijn: Mijzenpolder, Wormer- en Jisperveld en Eilandspolder-West. Deze gebieden zijn gekozen omdat hier nog een aanzienlijke NNN- en Natura2000-opgave ligt en omdat in deze gebieden nog relatief veel agrarisch natuurbeheer binnen het NNN plaatsvindt (circa 350 hectare).

Nu partijen een gezamenlijke koers hebben gevonden en toe zijn aan het ondertekenen van een overeenkomst en starten van drie pilots, is de volgende stap om in gesprek te

gaan met de betrokken agrariërs in de pilotgebieden en een gebiedsanalyse uit te werken. Agrariërs wordt perspectief geboden, maar de basis zal steeds zijn: meegaan in de realisatie van NNN-waardige natuurkwaliteit of, als dat niet haalbaar is of gewenst wordt, een traject gericht op het voortzetten van de bedrijfsvoering elders. De gebiedsanalyse zal inzicht geven welke inrichting en beheer nodig zijn en wat per locatie passende instrumenten kunnen zijn. Per ondernemer zal een natuurbedrijfsplan worden opgesteld waarin ook verschillende instrumenten doorgerekend kunnen worden.

De overeenkomst heeft betrekking op de drie pilotgebieden. Voor agrarische ondernemers *binnen* de pilotgebieden, maar *buiten* de NNN-begrenzing verandert niets. Voor agrarische ondernemers buiten de pilotgebieden verandert er niets aan de huidige afspraken over agrarisch natuurbeheer die zij eventueel hebben met het collectief. Op 31 december 2021 eindigt hun beschikking collectief agrarisch natuurbeheer.

Als de gebiedspilots succesvol verlopen zullen de resultaten ervan mogelijk provinciebreed kunnen worden toegepast.

4. Doorkijk naar 2021

In 2021 zal de NNN-realisatie in de pilotgebieden in uitvoering zijn. In 2021 eindigt ook in heel Nederland het eerste tijdvak van zes jaar collectief agrarisch natuurbeheer. In datzelfde jaar komt er een landelijke evaluatie over het stelsel agrarisch natuurbeheer beschikbaar. Ook zal er zicht zijn op de doelen en de koers van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), dat bepalend is voor het agrarisch natuurbeheer na 2021 en de financiering. De mogelijkheid tot Europese subsidie voor agrarisch natuurbeheer (pijler 2 van het GLB) zal naar verwachting ook na 2021 worden gecontinueerd. De verwachting is dat vooral in pijler 1 – de directe inkomstensteun – verandering optreedt.

In 2021 ronden wij ook de vlakdekkende weidevogelmonitoring af, waardoor wij per gebied kunnen bepalen hoe de weidevogelstand zich heeft ontwikkeld en wat dat betekent voor het beheer van die gebieden.

5. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Financiering

Voor de financiering van de NNN-realisatie zijn middelen beschikbaar in de Reserve Groen. Het coalitieakkoord 2019–2023 heeft hiervoor bovendien aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Hoewel nog niet exact te voorspellen is hoeveel middelen gemoeid zullen zijn met de drie gebiedspilots – dat hangt immers af van het verloop van de drie gebiedsprocessen en de keuzes die daarin worden gemaakt – zijn er voldoende middelen in de Reserve Groen beschikbaar om de gebiedspilots te kunnen financieren. Ook voor procesbegeleiding, het opstellen van natuurbedrijfsplannen en andere proceskosten zijn voldoende middelen beschikbaar. De gebiedspilots zullen worden opgenomen in het Programma Natuurontwikkeling, waardoor uw Staten het verloop kunnen volgen.

Communicatie en burgerparticipatie

Het verkenningsjaar en de voorliggende overeenkomst zijn vormgegeven in nauwe samenspraak met de drie betrokken terreinbeherende organisaties (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschap Noord–Holland), vier agrarische collectieven (Agrarische natuur- en landschapsvereniging De Lieuw Texel, Gebiedscoöperatie Noord–Holland Zuid U.A., Vereniging agrarisch natuurbeheer Hollands Noorden, Vereniging agrarisch natuur- en landschapsbeheer Water, Land & Dijken) en LTO–Noord. Deze organisaties hebben periodiek intern overleg gevoerd c.q. “de achterban” geraadpleegd. Over het verkenningsjaar is door ons het afgelopen jaar periodiek gecommuniceerd. Onder meer in januari 2019 met een brief aan uw Staten over de bevindingen van de procesbegeleider en een eerste conceptovereenkomst.

Door middel van bijeenkomsten en individuele gesprekken worden betrokkenen geïnformeerd. Tijdens de gebiedspilots zal voortdurend overleg plaatsvinden met alle betrokken partijen, om gezamenlijk tot keuzes te komen. Communicatie zal zoveel mogelijk namens alle ondertekende partijen plaatsvinden. Tevens hebben wij informatieavonden georganiseerd voor belanghebbenden.

6. Proces en procedure

Het ondertekenen van de overeenkomst is de afronding van het verkenningsjaar en de start van de pilots in de Mijzenpolder, het Wormer- en Jisperveld en Eilandspolder–West. De pilots zullen plaatsvinden onder regie van de provincie. Procesbegeleiders worden hiervoor aangesteld en bekostigd door de provincie. De keuze uit instrumenten in de pilots is een gezamenlijk proces. In de pilotgebieden zal worden gestart met het opstellen van een gebiedsanalyse. Daaruit zal blijken welke instrumenten het beste ingezet kunnen worden,

op welke percelen. Mede vanwege de financiële consequenties zal een gebiedsplan en de keuze van het instrument enkel uitgevoerd kunnen worden met instemming van de provincie. Dat betekent dat mogelijk niet in alle gevallen, elk gewenst instrument ook kan worden toegepast. Dit zal sterk afhankelijk zijn van de vraag of daarmee dan ook de NNN-doelen ter plaatse gerealiseerd kunnen worden. Het is aan de provincie, als overheid die verantwoordelijk is voor de NNN-realiseringsplan en deze ook bekostigt, om dat per situatie te beoordelen. Hierop zal via de jaarlijkse vaststelling van het Programma Natuurontwikkeling sturing worden gehouden.

De verwachting is dat in 2020 per gebied een gebiedsanalyse en plan gereed zijn en in 2021 de plannen in uitvoering zijn. De ervaringen in de pilots zijn nodig om te komen tot een aanpak voor andere NNN-percelen in Noord-Holland waar nu nog agrarisch natuurbeheer plaatsvindt. Die aanpak moet gereed zijn voordat de subsidie van collectief agrarisch natuurbeheer afloopt (eind 2021).

7. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 82–2019

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 17 september 2019;

gelet op:

uw motie 126–2017, die vraagt een verkenningsjaar te starten met terreinbeheerders en agrarische collectieven over de realisatie van biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen binnen het NNN;

het coalitieakkoord 2019–2023 “Duurzaam doorpakken!”, waarin is opgenomen het doel het NNN af te ronden in 2027 en de uitspraak dat agrarisch natuurbeheer enkel past binnen het NNN als sprake is van “duurzaam agrarisch natuurbeheer”, waarbij de beheerder zich committeert aan langjarig beheer van NNN-waardige kwaliteit;

de resultaten van het verkenningsjaar en ambitie van de organisaties om een overeenkomst te sluiten en in drie gebieden aan de slag te gaan om het NNN te realiseren;

besluiten:

1. in te stemmen met de Overeenkomst “Verkenningsjaar biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen binnen het NNN”;
2. motie 126–2017 als afgedaan te beschouwen.

Haarlem, 11 november 2019

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier